

26. Bliddal H. Clinical manifestations of muscle and joint pain / H. Bliddal, M. Curatol // *Fundamentals of musculoskeletal pain* / ed. T. Graven-Nielsen, L. Arendt-Nielsen, S. Mense. – Seattle : IASP Press, 2008. – P. 327–345.
27. Breivik H. Assessment of pain / H. Breivik, P. C. Borchgrevink, S. M. Allen [et al.] // *British Journal of Anaesthesia*. – 2008. – Vol. 101 (1). – P. 17–24.
28. Brisby H. Pathology and possible mechanisms of nervous system response to disc degeneration / H. Brisby // *J Bone Joint Surg Am*. – 2006, Apr. – Vol. 88, Supp. 1. – P. 68–71.
29. Buckwalter J. A. Articular cartilage and osteoarthritis / J. A. Buckwalter, H. J. Mankin, A. J. Grodzinsky // *Instr. Course Lect*. – 2005. – Vol. 54. – P. 465–480.
30. Elson G. M. Modern aspects of pain management / G. M. Elson // *Pain: Pathophysiology and Treatment*. – Chicago, 2005. – P. 224–246.
31. Koes B. W. Diagnosis and treatment of low back pain / B. W. Koes, M. W. van Tulder, S. Thomas // *BMJ*. – 2006. – Vol. 332. – P. 1430–1434.
32. Levin K. H. Approach to the patient with suspected radiculopathy / K. H. Levin // *Neurologic clinics*. – 2012. – May, Vol. 30 (2). – P. 581–604.
33. Neck and back pain: the scientific evidence of causes, diagnosis and treatment / ed.: A. Nachemson, E. Jonsson. – Philadelphia : Lippincott Williams and Wilkins, 2000. – 512 p.
34. Starkweather A. Psychologic and biologic factors associated with fatigue in patients with persistent radiculopathy / A. Starkweather // *Pain management nursing : official journal of the American Society of Pain Management Nurses*. – 2013. – Mar, N 14 (1). – P. 41–49.
35. Fardon D. F. Nomenclature and classification of lumbar disc pathology / D. F. Fardon, P. C. Milette // *Spine*. – 2001. – Vol. 26, N 5. – P. E93–E113.

Кривчикова О.Д., Кузнецова Л.І.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ВИЩА ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ЗІ СЛУХОВОЮ ДЕПРИВАЦІЄЮ

У статті розглянута проблема соціальної адаптації людей зі слуховою депривацією до навчання у вищому навчальному закладі фізкультурного профілю. Наведена характеристика психоемоційного стану студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України з вадами слуху під час навчання.

Ключові слова: соціальна адаптація, слухова депривація, психоемоційний стан.

Кривчикова О.Д., Кузнецова Л.І. Высшее физкультурное образование как фактор социализации людей со слуховой депривацией. У статті розглянута проблема соціальної адаптації людей зі слуховою депривацією до навчання у вищому навчальному закладі фізкультурного профілю. Наведена характеристика психоемоційного стану студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України з вадами слуху під час навчання.

Ключові слова: соціальна адаптація, слухова депривація, психоемоційний стан.

Krivchikova O., Kuznetsova L. Higher physical education as the factor of socialization of people with hearing deprivation. The article considers the problem of social adaptation of people with hearing deprivation to teaching in the higher educational establishment. The psycho-emotional state of the National University of Ukraine on Physical Education and Sport students with hearing defects during education is given. The law acts are identified. They are aimed at the social support of disabled people. The role and place of physical culture in the social adaptation of people with disability and influence of exercises on their psycho-physical state and traits of character formation is reflected here. World Health Organization Statistic data concerning quantity of people are given in the article who suffers from deafness or other hearing defects in different countries and also the quantity of people with this kind of disability in Ukraine. The article determines the aim, task and methods of research. The determination of students' physical cultural education and their place and role in the modern society is formulated in the article. "Socialization" term is determined here. The motives of students with hearing deprivation are revealed and psycho-emotional state, moral-volitional qualities which help in education and those which prevent to study are worked out. Summary and the perspectives of further research are formulated and reflected in this article.

Key words: social adaptation, hearing deprivation, psycho-emotional state.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основним законодавчим актом, що регулює захист людей з інвалідністю в Україні, є Закон «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», який був прийнятий Верховною Радою 21.03.1991 року з внесеними змінами і доповненнями від 31.05.2005 року [3]. Закон визначає основи соціального захисту людей з інвалідністю в Україні та гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями і інтересами. Наукові дослідження, проведені О. Бар-Ор, Т.Ю. Круцевич, Н.В. Москаленко [2, 5, 6] свідчать про те, що одним з кращих засобів зміцнення здоров'я і виховання характеру в усі часи і в усіх народів були і залишаються заняття фізичними вправами і фізичною культурою. Складно переоцінити її значення в соціальній адаптації людей з інвалідністю. Фізичні вправи допомагають оволодінню необхідними вміннями та навичками, сприяють оновленню і розширенню діапазону рухової активності і формуванню багатьох позитивних рис характеру. Люди з різними формами інвалідності становлять значну і все зростаючу частину населення, при цьому вони часто менш фізично

активні в порівнянні з іншими людьми. Для інвалідів вкрай важливо зберегти максимально можливий рівень фізичної активності не тільки для загального підтримання здоров'я і профілактики хвороб, але і для зниження ризику розвитку вторинних ускладнень, зумовлених основною причиною інвалідності [4, 10].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я більше 360 мільйонів людей у світі страждають сьогодні глухотою чи порушенням слуху, 165 мільйонів з них - особи у віці старше 65 років, а 32 мільйони людей з вадами слуху і глухих – діти і молодь. В Америці один з 10 американців з втратою слуху, один з 12 американців віком 30 років з погіршенням слуху, один з 8 американців віком 50 років не чує, або погано чує. У Європі 16% дорослих європейців страждають втратою слуху, близько 71 мільйона дорослих від 18 до 80 років мають проблеми зі слухом вище 25 децибел, що є вже певним розладом слуху. Кількість людей із слуховою деривацією постійно зростає, так у Великобританії їх 70 тисяч, в Фінляндії – 8 тисяч, в Македонії – 6 тисяч, в Литві – 8800 тисяч, в Білорусі – 67 тисяч. В Україні згідно зі статистикою, порушеннями слуху в результаті травм, хвороб або із-за вроджених вад страждає кожна дев'ята людина. Зараз в Україні діє 32 школи для глухих дітей і 26 шкіл для тих, хто слабо чує. Аудиторія глухих становить близько 100 тис. осіб. Майже 6 тисяч людей з вадами слуху проживає у місті Києві [9].

Пізнавальна діяльність людини об'єднує всю сукупність психологічних процесів, за допомогою яких вона отримує і переробляє інформацію про об'єктивну дійсність. Порушення в одній із систем, особливо в такій, яка забезпечує отримання великого об'єму інформації, змінює вікову динаміку розвитку пізнавальної діяльності і вносить в неї певну дизгармонію. Ураження слуху відбивається на розвитку мовлення. Це затримує процес мислення, пам'яті та інших пізнавальних процесів [7, 11]. Вибір професії, або професійне самовизначення являється основою самоствердження людини у суспільстві, одним з головних рішень у її житті. Вагомий внесок у визначення змісту навчання, в обґрунтуванні оптимальних умов поєднання навчання із заняттями фізичними вправами внесли А.І. Альошина, Н.Г. Байкіна, Ю.А. Бріскін, Л.С. Виготський, С.П. Євсєєв, А.О. Костянян, Т.Ю. Круцевич, Н.В. Москаленко, Б.Г. Сермєєв.

Завдання дослідження:

1. Вивчити стан проблеми пов'язаної із соціальною адаптацією студентів до умов навчання у ВНЗ фізкультурного профілю з вадами слуху за даними спеціальної літератури.
2. Визначити мотивацію, яка спонукає людей з інвалідністю до навчання у ВНЗ фізкультурного профілю.
3. З'ясувати фактори, які впливають на мотивацію до навчання студентів НУФВСУ з вадами слуху.

Мета дослідження: Визначити соціальну адаптацію осіб зі слуховою деривацією шляхом вивчення їх мотивації до навчання у ВНЗ фізкультурного профілю.

Методи дослідження: Аналіз та узагальнення даних спеціальної наукової літератури, контент-аналіз нормативно-правових документів, інтерактивний метод дослідження інформаційних джерел, соціологічні методи опитування «Мотивація до занять у ВНЗ» (за методикою Т.І. Ільїної).

Організація досліджень В дослідженнях прийняли участь 35 студентів НУФВСУ факультету заочного навчання з вадами слуху.

Результати дослідження та їх обговорення. Загальну фізкультурну освіту студентів можна охарактеризувати, як спеціально організований та свідомо керований педагогічний процес, спрямований на всебічний гармонійний розвиток особистості студента, специфічну його підготовку до виконання майбутньої професійної діяльності та соціальних обов'язків у суспільстві [2, 12]. На сьогоднішній день освіта відіграє велику роль у соціальному житті будь-якої людини, а особливе значення вона має для людей зі слуховою деривацією та осіб які мають інші фізичні вади. Під час навчання в школі вже формується зацікавленість в діяльності яка їм імпонує і якою вони будуть займатися в майбутньому. Але протягом життя їх вподобання можуть трохи корегуватися або і взагалі змінюватися. Це залежить від багатьох чинників, які впливають на молоду людину. Мотивація до навчання є важливою детермінантою соціалізації людей з вадами слуху тому, що виступає як фактор формування і розвитку особистості, виконує загальний стимулюючий вплив на процес мислення, стає джерелом інтелектуальної активності, мобілізує творчі сили на пошук та вирішення пізнавальних завдань, позитивно впливає на якість знань, їх глибину і систематизацію, прагнення до самовиховання і є показником розвитку багатьох важливих якостей особистості.

Під соціалізацією, на думку В.І. Столярова [8], прийнято розглядати процес, що триває протягом усього життя людини, в ході якого він опановує вірування, установки, звичаї, цінності, очікування, процес інтеграції в суспільство, в різні типи соціальних спільнот, залучення його до соціальних ролей, функцій, норм, культурних цінностей, знань, умінь, інтересів, ціннісних орієнтацій - тобто набуває всі якості, необхідні для включення в систему суспільного життя, в активну соціальну діяльність в суспільстві. Аналіз досліджень, які проводились серед студентів зі слуховою деривацією, показали, що більшість опитаних респондентів – 51,4% обрали НУФВСУ з метою отримання знань; 28,6% – для оволодіння майбутньою професією; 20% – щоб отримати диплом про вищу освіту (рис.1). Результати дослідження показали, що вибір більшості студентів є адекватним, тобто вони керувалися такими мотивами як: бажання бути в колі студентської молоді, широка сфера застосування обраної професії. Були зазначені відмінності у важливості отримання освіти у дівчат та юнаків. Дівчата відмічають освіту, як фактор соціалізації осіб з вадами слуху в суспільстві та значимість професії, широку сферу її застосування, а також самореалізацію як спеціаліста з рекреації. Юнаки відмічають, що обрана професія відповідає їх інтересам та схильностям, посилюється на покращення матеріального становища за допомогою обраної професії.

Умови, які створені для навчання в ВНЗ фізкультурного профілю суттєво вплинули на мотиви вступу до НУФВСУ. Було визначено, що 20% опитаних респондентів не ставлять перед собою мети працювати за спеціальністю. Називають такі причини вступу до ВНЗ як: легкість, з їх точки зору, складання вступних екзаменів; відзначають такий мотив як можливість спілкування з людьми даної нозологічної групи під час навчання; необхідність часу для самовизначення; престижність диплому про вищу освіту (саме диплому, а не освіти). Останнє вказує на девальвацію вищої освіти. Цінностями стають не знання та освіта, а документ. Аналізуючи психоемоційний стан студентів з вадами слуху, які навчаються в НУФВСУ, було відмічено самопочуття та переживання, які вони відчувають на протязі дня та всього періоду навчання, керуючись почуттями під час прийняття того чи іншого рішення. Важливо зрозуміти наскільки першочерговими являються позитивні або негативні емоції які відчувають студенти

з вадами слуху для подальшого визначення та вивчення потреб організму до того чи іншого виду діяльності. Результати досліджень показують, що 65,7% респондентів часто працюють з великою напругою, 60% – відмітили, що їм заважає відпочивати хвилювання про екзамен або невиконану роботу, у 37,1% – життя майже завжди пов'язане з великою напругою, а 28,6% опитаних хвилюють можливі невдачі, які можуть їх спіткати.

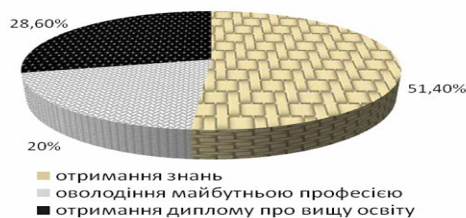

Рис.1 Мотивація студентів зі слуховою депривацією до навчання

З отриманих даних можна зробити висновок, що дана група людей веде дуже напружений спосіб життя, що може стати причиною погіршення їх психічного здоров'я. Однак, 85,7% студентів відмітили, що їх настрій гарний, вони у доброму гуморі та урівноважені. В результаті досліджень були визначені морально-вольові якості які студенти найбільш у собі цінують, яких хотіли б позбутися, які допомагають та заважають їм навчатися. Адже за допомогою цих якостей можна з'ясувати характер та темперамент людини, визначити схильність її до певної роботи.

Під час досліджень з'ясувалось, що найціннішими морально-вольовими якостями для більшості опитаних є самовпевненість – 32,7%; акуратність – 26,5%; цілеспрямованість – 24,5%. А найменше цінують такі якості як ініціативність – 6,1%; аналітичне мислення – 4,1%; порядність та чесність – 4,1%; пунктуальність – 2%. Більшість студентів НУФВСУ зі слуховою депривацією хотіли б позбутися таких якостей як впертість – 29,5%; запальність – 29,5%; нерішучість – 25%; егоїстичність – 13,7%; надмірне хвилювання – 2,3%. Важливо відмітити, що під час будь якої діяльності, в тому числі і навчання, певні якості можуть як допомагати, так і заважати. Так, серед якостей, що допомагають навчатися студенти виділили самовпевненість – 36,7%; відповідальність – 28,6%; допитливість (цікавість) – 18,4% та комунікабельність – 16,3%. Серед якостей які заважають навчатися були такі: нерішучість – 35%; імпульсивність – 27,5%; ліннощі – 22,5%; сором'язливість яка є причиною невпевненості у своїх здібностях – 15%. Перелічені вище якості дуже добре характеризують опитаний контингент, який приймає участь у дослідженнях. Аналіз цих даних свідчить, що серед опитаних студентів багато нерішучих та імпульсивних людей, що є характерним для даної нозологічної групи – ці дані є підтвердженням гіпотези нашого дослідження.

ВИСНОВКИ. В результаті проведеного дослідження були з'ясовані наступні мотиви, які спонукають студентів НУФВСУ до навчання, а саме в більшості – 51,4% переважають отримання знань та оволодіння майбутньою професією, 20% респондентів відповіли, що вступили до ВНЗ лише для отримання диплому про вищу освіту.

Аналіз психоемоційних особливостей студентів даної нозологічної групи показав, що більшість студентів працює з великою напругою; їх часто турбує головний біль; вони відповідальні та мають достатньо сили волі щоб навчатися самостійно, вони дотримуються колективного рішення та настрою; врівноважені та мають хороший настрій. В результаті дослідження морально-вольових якостей студентів було з'ясовано, що найбільш цінним для них є самовпевненість, акуратність та цілеспрямованість. Серед якостей, яких вони хотіли б позбутися були названі впертість та запальність. Заважають навчатися нерішучість, імпульсивність та лінь. У навчанні їм допомагають самовпевненість та відповідальність.

Наведені вище дані переконливо доводять, що є проблема щодо підготовки кваліфікованих кадрів з вадами слуху у сфері фізичної культури та спорту і їх соціалізації.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Подальші дослідження слід проводити у напрямку пошуку шляхів підвищення мотивації кожного студента зі слуховою депривацією до умов навчання у ВНЗ, а також накопичувати практичний досвід позитивних змін в психоемоційному стані студентів під час навчання.

Викладачам НУФВСУ необхідно врахувати складові не тільки тілесного розвитку, але й духовної сфери студентської молоді зі слуховою депривацією. До неї входять: склад думок та почуттів, ціннісні орієнтації, рівень розвитку інтересів та потреб, переконань, що в кінцевому стані пояснює їх соціальну діяльність та сприяє всебічному гармонійному розвитку та подальшій соціалізації. Створити умови для кращого опанування студентами сьогочасного науково-методичного та практичного досвіду з використання спортивно-масової фізкультурно-оздоровчої діяльності для досягнення поставленої мети, щодо майбутньої професії. Першочерговим у наукових дослідженнях повинні стати питання з розробки технологій педагогічного управління фізичним вихованням молоді зі слуховою депривацією, зокрема, організаційними та програмно-нормативними основами цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бар-Ор О. Здоровье детей и двигательная активность: от физиологических основ до практического применения / О.Бар – Ор, Т.Роуланд; пер. с англ. И.Андреев. – К.: Олимп. лит. 2009. – 528 с.
2. Евсеев С.П. Теория и организация адаптивной физической культуры: под об. ред. С.Евсеева. – М.: Сов. спорт, 2007.
3. Закон «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», 21.03.1991 (доп. от 31.05.2005).
4. Имас Е.В. Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности: сб. материалов ВОЗ / сост. Е.В. Имас, М.В. Дутчак, С.В. Трачук. – К.: Олимп. лит, 2013. – 528 с.
5. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання: підручник для студ. вищ. навч. закл. фіз. вих. і спорту: Т.2. Методика фізичного виховання різних груп населення / Т.Ю. Круцевич. – К., 2012. – 368 с.
6. Москаленко Н.В. Загальні основи адаптивного фізичного виховання: / Н.В. Москаленко, О.А. Ковтун, О.А. Алфьоров, О.І.Кравченко, Я.В. Малойван. – Дніпропетровськ: Інновація, – 2014, 132 с.

7. Patel L.M., Dhareshwar S.S., Krishnamurthy D.S., Moghe M.S., Mulye V.R., Gokam V.V., Peter J.J., Shach L.P., Merchant S.M. Clinical, biochemical and cytogenetic studies in mental retardation. - Indian J. Med. Res., 1984. – Vol. 79. – № 3. – 384 – 391 p.
8. Столяров В.И. Теория и методология современного физического воспитания: состояние разработки и авторская концепция: монография / В.И. Столяров. – К.: Олимп. лит., 2015. – 704 с.
9. Uho.com.ua / ru / statistics.
10. Critical Reflections About Students with Special Needs: Stories From the Classroom Jennifer J. Coots, Kristin Stout Paperback: Publisher: Pearson; 1 edition (September 10, 2006), 128 p.
11. Inclusion: 450 Strategies for Success: A Practical Guide for All Educators Who Teach Students With Disabilities Peggy Hammeken Paperback: Publisher: Corwin; Updated edition (March 1, 2000), 192 p.
12. Strategies for Teaching Students with Learning and Behavior Problems (8th Edition) Sharon R. Vaughn, Candace S. Bos Paperback: Publisher: Pearson; 8 edition (January 21, 2011), 504 p.

Лядська О.Ю., Щербіна Г.О.
Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З «ЧЕРДАНСУ» НА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ДІВЧАТ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті відображено функціональні показники дівчат 7-8 років до та після занять «чердансом» і акробатикою. У експерименті брали участь одна група дівчат першого року навчання віком 7-8 років, що займалася «чердансом», і друга група дівчат першого року навчання, яка займається акробатикою. Результати експерименту свідчать про те, що покращення функціональних показників школярок спостерігається як в експериментальній так і в контрольній групах, що свідчить про ефективність запропонованих засобів фізичного виховання у двох групах.

Ключові слова: функціональні показники, «черданс», здоров'я, дівчата, шкільний вік.

Лядская О.Ю., Щербина А.А. Влияние занятий по «чердансу» на функциональное состояние девочек младшего школьного возраста. В статье отображены функциональные показатели девочек 7-8 лет до и после занятий «чердансом» и акробатикой. В эксперименте принимали участие одна группа девочек первого года обучения возрастом 7-8 лет, занимающаяся «чердансом», и вторая группа девочек первого года обучения, занимающаяся акробатикой. Результаты эксперимента свидетельствуют о том, что улучшение функциональных показателей школьниц наблюдается как в экспериментальной так и в контрольной группах, что свидетельствует об эффективности предложенных средств физического воспитания в двух группах.

Ключевые слова: функциональные показатели, «черданс», здоровье, девочки, школьный возраст.

Lyadska O. Yu., Scherbina A.A. Influence of employments on «cherdans» on the functional state of girls of midchildhood. The article displayed functional indicators girls 7-8 years before and after school "cherlansom" and acrobatics. Given these functional parameters and methodology of physical fitness training on "cherdansu" aimed at improving the health and physical fitness of girls of primary school age were developed. Classes are held 3 times a week and had similarities with aerobics and acrobatics, but different characteristic movements of the arms and legs, base jumping. The experimental results indicate that the improvement of the functional parameters of schoolgirls observed both in the experimental and control groups, which positively displayed on the health level. Given the findings, we can say that the level of health of schoolgirls has increased, namely in the experimental group the number of girls with an average level of health declined (prior to the experiment - 82%, after - 67.7%), but increased the number of girls with above average (up experiment - 9%, after - 21.4%) and high levels of health (prior to the experiment - 9%, after - 10.9%). In the control group, the number of schoolgirls with average health levels also decreased (to experiment - 82.4%, after - 66.1%) and increased the number of girls with higher than average (before the experiment - 9.6%, after - 20.6%) and high levels of health (prior to the experiment - 8%, after - 13.3%). No significant changes were found between the groups

Key words: functional indexes, «cherdans», health, girls, school age.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку багатьох вчених без регулярного фізичного навантаження функціональні можливості серцево-судинної та дихальної систем людини поступово знижуються, що негативно впливає на її функціональний стан і рухова активність – важливий компонент способу життя і поведінки особи [11, 12]. Фахівці відзначають різке погіршення критеріїв здоров'я вже у дошкільному і молодшому шкільному віці у більшого відсотка дітей [2, 9]. Як зазначає Т.Ю. Куцевич [6] тільки 25-30% школярів регулярно займаються фізичними вправами. За даними Зіновьевої О.В. [4] близько 70% дітей пред'являють скарги на здоров'я, більшість яких пов'язана з учбовим процесом і виявляється частими головними болями, болями у хребті, ногах, втомою очей. Однією з причин такого стану здоров'я спеціалісти вважають недостатню рухову активність дітей [5, 7]. Заняття з черліденгу виступають однією з форм забезпечення такої активності школярів і є додатковим засобом їх оздоровлення. «Черданс» є однією з різновидностей програм з черліденгу, та більш за все набирає популярність серед дівчат [8]. Ученими Н.В. Москаленко [9], О.О. Власюк [3], І.В. Степановою [10] доведено позитивний вплив занять фізичними вправами на стан здоров'я дітей різного шкільного віку. Дослідження Т.М. Бали [2] свідчать про ефективність застосування засобів черліденгу із дітьми середнього шкільного віку. Однак інформації щодо впливу занять з «чердансу» на функціональні показники дівчат молодшого шкільного віку на даний час нами не виявлено, що обумовлює актуальність нашого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано згідно з темою прикладного дослідження за рахунок бюджетних коштів на 2016-2017 р.р.: «Розробка та реалізація оздоровчих інноваційних технологій у